

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

УДК 378.014.3:005.336.3

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15295079>

**Модернізація освітніх програм закладів вищої освіти як фактор
підвищення якості підготовки фахівців**

Березова Лідія Сергіївна,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри іноземної філології
та перекладу, факультет торгівлі та маркетингу, Державний торговельно-
економічний університет, м. Київ, Україна,

<https://orcid.org/0000-0002-8382-7366>

Марущак Олександр Вадимович,

кандидат філософських наук, старший викладач кафедри соціально-
гуманітарних дисциплін і філософії Навчально-наукового гуманітарного
інституту, Національний університет кораблебудування імені адмірала

Макарова, м. Миколаїв, Україна,

<https://orcid.org/0000-0001-5670-9949>

Ковтюх Лідія Миколаївна,

доцент, завідувачка кафедри виконавських дисциплін №1, факультет
виконавського мистецтва та музикознавства, Київська муніципальна академія
музики ім. Р. М. Глієра, м. Київ, Україна,

<https://orcid.org/0009-0006-8702-5164>

Прийнято: 09.04.2025 | Опубліковано: 28.04.2025

Анотація. У сучасних умовах реформування вищої освіти особливої актуальності набуває перегляд змісту та структури освітніх програм відповідно до потреб суспільства та роботодавців. **Метою** роботи є дослідження впливу модернізації освітніх програм закладів вищої освіти на якість підготовки фахівців у контексті сучасних викликів ринку праці, суспільних трансформацій та інтеграційних процесів у сфері освіти. **Методи.** У дослідженні використано теоретичний аналіз наукових джерел, порівняльний аналіз освітніх програм, а також узагальнення практичного досвіду провідних закладів вищої освіти України та закордонних країн. **Результати.** Встановлено, що модернізація освітніх програм, зокрема через упровадження компетентнісного підходу, інтеграцію цифрових технологій, посилення міждисциплінарності та розвиток практико-орієнтованих компонентів, істотно впливає на підвищення професійної мобільності здобувачів освіти, їхню конкурентоспроможність та готовність до професійної самореалізації. Окрему увагу приділено впровадженню індивідуальних освітніх траєкторій та розширенню академічної автономії закладів вищої освіти, що сприяє персоналізації навчання. Дослідження засвідчило важливість партнерства між університетами, роботодавцями та державними інституціями у процесі оновлення змісту освітніх програм. Зазначено, що ефективна модернізація неможлива без систематичного моніторингу якості освіти, залучення здобувачів до оцінювання програм і створення умов для безперервного професійного розвитку викладачів. Під час дослідження також звернено увагу на роль міжнародних освітніх ініціатив і програм академічної мобільності, що сприяють упровадженню кращих практик у вітчизняний освітній простір. **Висновки.** Модернізація освітніх програм є основним чинником адаптації системи вищої освіти до динаміки

соціально-економічного розвитку. Вона забезпечує підготовку фахівців нового покоління, здатних ефективно діяти в умовах цифрової трансформації, глобалізації та зростання вимог до професійної компетентності. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на розробку індикаторів оцінювання ефективності інновацій в освітніх програмах, а також на визначення кращих практик адаптації освітнього середовища в умовах сталого розвитку.

Ключові слова: *освітні траєкторії, цифровізація освіти, компетентнісний підхід, академічна автономія, міждисциплінарність, партнерство в освіті, якість вищої освіти, мобільність, професійна підготовка, сталий розвиток.*

Modernization of educational programs of higher education institutions as a factor in improving the quality of specialist training

Lidiia Berezova,

Candidate of Pedagogic Sciences, Senior Lecturer, Department of Foreign Philology and Translation, Faculty of Trade and Marketing, State University of Trade and Economics, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-8382-7366>

Oleksandr Marushchak,

Candidate of Philosophical Sciences, Senior lecturer, Department of Social and Humanities and Philosophy, Educational and Scientific Humanitarian Institute, Admiral Makarov National University of Shipbuilding, Mykolaiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-5670-9949>

Lidiia Kovtiukh,

Associate Professor, Head of the Department of Performing Disciplines №1,
Faculty of Performing Arts and Music Studies, R. Glier Kyiv Municipal Academy
of Music, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0006-8702-5164>

Abstract. *In the current context of higher education reform, reviewing the content and structure of educational programs in accordance with society's and employers' needs is becoming particularly relevant. **Purpose.** This paper aims to analyze how the modernization of higher education curricula influences the quality of professional training amid contemporary labor market demands, ongoing societal changes, and the intensification of integration processes within the education sector. **Methods.** The study employs a theoretical synthesis of scholarly sources, a comparative analysis of academic curricula, and the consolidation of practical experiences drawn from prominent universities in Ukraine and internationally. **Results.** The findings indicate that the renewal of educational content—particularly via the adoption of a competency-based framework, the incorporation of digital innovations, the enhancement of interdisciplinary links, and the reinforcement of applied learning—plays a pivotal role in fostering learners' professional adaptability, competitiveness, and readiness for career self-actualization. Emphasis is placed on the importance of flexible learning pathways and greater academic independence in higher education institutions, which enable more individualized and student-centered educational experiences. **The research** underscores the value of collaboration among universities, industry stakeholders, and public authorities in reforming educational content. Additionally, the study underlines the necessity of bridging theoretical knowledge with practical training, implementing robust quality assurance mechanisms, engaging students in curriculum evaluation, and promoting*

*the continuous professional development of academic staff. The influence of international collaboration and academic mobility initiatives is also recognized as instrumental in integrating global best practices into the national educational framework. **Conclusions.** Curriculum modernization is identified as a critical driver for aligning the higher education system with the evolving socio-economic landscape. It supports the cultivation of a new cohort of specialists equipped to thrive in a digitally-driven, globalized, and competency-focused environment. Future inquiries should prioritize the development of measurable indicators for assessing the impact of modernized programs and the identification of effective models for transforming academic environments within the paradigm of sustainable development.*

Keywords: *learning trajectories, digitalization of education, competency-based approach, academic autonomy, interdisciplinarity, education partnerships, quality of higher education, mobility, professional training, sustainable development.*

Постановка проблеми. В умовах сучасних суспільних трансформацій, тотальної цифровізації, глобалізаційних процесів і зростання вимог до професійної мобільності та конкурентоспроможності випускників закладів вищої освіти особливого значення набуває питання оновлення змістового наповнення й структурної організації освітніх програм. Традиційні моделі підготовки фахівців дедалі менше відповідають реаліям сучасного ринку праці, що зумовлює потребу в глибокому переосмисленні цілей, функцій і завдань вищої освіти. Водночас активна інтеграція України до європейського освітнього простору вимагає узгодження національних освітніх стандартів з міжнародними вимогами, розвитку академічної мобільності та забезпечення

взаємовизнання кваліфікаційних документів. Усе це формує нові виклики для системи вищої освіти, зокрема для фахівців, відповідальних за проектування та впровадження освітніх програм.

Попри позитивні зрушення, процеси модернізації у сфері вищої освіти залишаються фрагментарними, часто недостатньо системними й не завжди враховують потреби здобувачів освіти, роботодавців та динаміку змін у професійній сфері. У зв'язку з цим виникає необхідність дослідити сучасні підходи до розробки освітніх програм, виявити чинники, що сприяють чи гальмують цей процес, а також оцінити його вплив на якість підготовки фахівців у контексті національних і міжнародних пріоритетів освітньої політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні роки характеризуються зростанням наукового інтересу до проблем модернізації вищої освіти, що зумовлено необхідністю адаптації освітніх програм до технологічних викликів, інтернаціоналізації та вимог ринку праці. Значну кількість досліджень присвячено питанням дуальної освіти, цифровізації підготовки фахівців, автономізації закладів вищої освіти та змістової трансформації навчальних програм.

Зокрема Т. Балута розглядає дуальність освіти як чинник модернізації суспільства, акцентуючи на потребі поєднання теоретичної підготовки з практичним досвідом здобувачів освіти [1]. Дослідник О. Писарчук зосереджується на цифровізації обліково-аналітичної компоненти підготовки фахівців, підкреслюючи необхідність фінансового забезпечення освітніх інновацій [2]. У дослідженні О. Власюка та Т. Дараган вказано, що важливе місце у реформуванні освіти належить автономізації закладів вищої освіти. Автори також аналізують організаційні й управлінські аспекти автономії [3].

О. Горбатюк та Я. Гордійчук досліджують стратегії розвитку вищої професійної школи Бельгії, що становить практичну цінність для порівняльного аналізу та запозичення успішного закордонного досвіду модернізації [4]. Своєю чергою, В. Левкович і О. Левицький вивчають особливості інтернаціоналізації вищої освіти в Україні, зосереджуючи увагу на розширенні міжнародного співробітництва [5].

У дослідженні О. Кірдан, М. Кудли та С. Прищепи [6] підкреслено необхідність оновлення змісту підготовки майбутніх керівників закладів освіти відповідно до нових управлінських викликів. І. Сяська пропонує напрями модернізації педагогічної освіти через призму сталого розвитку [7], а Н. Онищенко акцентує на практичній підготовці студентів як важливому чиннику конкурентоспроможності випускників [8].

О. Денічева наголошує на потребі трансформації змісту освіти відповідно до сучасних викликів та стандартів [9]. Дослідження І. Іванової та О. Похілько дозволяє визначити загальні тенденції інтеграції вищої освіти України у світовий освітній простір, зокрема в контексті Центральної Азії [10].

У дослідженні В. Овчарука зі співавт. представлено структурно-компонентний підхід до фізичного самовдосконалення студентської молоді як частини загальної освітньої модернізації, що підтримує ідею цілісного розвитку особистості в умовах трансформацій [11]. А. Lazareva зі співавт. розглядають адаптацію навчальних програм до потреб сучасного цифрового суспільства в Україні, акцентуючи на зміні освітньої парадигми та інтеграції цифрових технологій [12].

Попри значну кількість досліджень, низка питань залишається відкритими. Зокрема недостатньо досліджені механізми адаптації освітніх програм до цифрових трансформацій, ефективні моделі залучення

роботодавців до процесу оновлення освітнього змісту, а також практичні аспекти впровадження компетентнісного підходу в умовах академічної автономії. Саме ці прогалини зумовили вибір теми дослідження та формування цілей, спрямованих на комплексний аналіз процесів модернізації освітніх програм у контексті актуальних викликів та потреб сучасної освіти.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Попри актуальність проблематики реформування вищої освіти, багато аспектів модернізації освітніх програм залишаються недостатньо вивченими. Передусім це стосується практичного впровадження компетентнісного підходу, забезпечення індивідуалізації навчальних траєкторій, а також гармонійного поєднання теоретичної й практичної компоненти освітнього процесу. Залишається відкритим питання ефективної взаємодії між закладами вищої освіти, роботодавцями та іншими стейкхолдерами під час оновлення змісту освітніх програм. Водночас недостатньо досліджено механізми залучення здобувачів освіти до оцінювання якості програм та участі у їхньому удосконаленні. Актуальною залишається проблема створення системи моніторингу ефективності модернізованих програм, особливо в умовах цифрової трансформації та глобалізації освітнього середовища.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета цього дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та визначенні прикладних шляхів оновлення змісту освітніх програм у закладах вищої освіти як важливого чинника підвищення ефективності професійної підготовки здобувачів освіти в умовах трансформацій соціально-економічного характеру, цифрової еволюції та глобальних змін.

Для досягнення цієї мети у статті поставлено такі завдання:

- визначити сутність та структуру процесу модернізації освітніх програм;

- проаналізувати актуальні виклики й потреби ринку праці, що вимагають оновлення освітнього змісту;
- схарактеризувати провідні тенденції у сфері проєктування сучасних освітніх програм у вітчизняному та міжнародному контекстах.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі суспільного розвитку модернізація системи вищої освіти України є об'єктивною потребою, що зумовлена глобальними змінами, викликами цифрової епохи та зростанням вимог до якості професійної підготовки. Сучасні реалії вимагають перегляду традиційних підходів до організації освітнього процесу, оновлення його змістового наповнення, дотримання високих стандартів академічної доброчесності, впровадження інноваційних освітніх технологій, а також формування відкритого й мобільного освітнього простору. Особливої ваги набувають процеси цифровізації, інтернаціоналізації, а також формування сталих зв'язків між закладами освіти, ринком праці та громадянським суспільством.

Актуальність проблематики зумовлена необхідністю формування конкурентоспроможної, гнучкої та інноваційної освітньої системи, що відповідає б викликам часу та забезпечувала гармонійний розвиток особистості, орієнтованої на безперервне навчання й активну участь у житті демократичного суспільства. Саме тому у фокусі дослідження - виявлення основних тенденцій трансформації української вищої освіти, зокрема оновлення освітніх програм, переорієнтація їх на компетентнісний підхід, розвиток цифрової інфраструктури та впровадження елементів дуальної освіти.

Теоретико-методологічне підґрунтя цього дослідження сформоване на засадах сучасної педагогічної думки у поєднанні з міждисциплінарними

підходами, які дозволяють цілісно осмислити процеси модернізації. У дослідженні застосовується цілісний світоглядний підхід, що поєднує розуміння освіти як відкритої, динамічної та соціально значущої системи. Аналіз здійснюється крізь призму глибокого переосмислення сутності освітніх змін у контексті глобалізаційних процесів, інноваційного розвитку та цифрової трансформації.

Увагу зосереджено не лише на теоретичному осмисленні феномену модернізації, а й на практичних механізмах її реалізації в українському контексті. Проаналізовано нормативно-правову базу, що регламентує діяльність закладів вищої освіти, зокрема національні стратегії цифрової трансформації, документи, які визначають рамки освітніх кваліфікацій, а також інституційні практики впровадження змін. Таке поєднання різних рівнів аналізу дозволяє комплексно охопити процеси, що відбуваються в системі освіти, і водночас побачити специфіку їх прояву в українських реаліях.

Трансформація вищої освіти в Україні нерозривно пов'язана з глибоким аналізом її поточного стану, який виявляє як певні досягнення, так і низку системних проблем. На сучасному етапі система вищої освіти України функціонує у складних соціально-політичних умовах, зумовлених наслідками війни, міграційними процесами, економічною нестабільністю та інтеграцією у європейський освітній простір. Попри виклики, вона демонструє потенціал до адаптації та поступового оновлення.

До позитивних зрушень варто віднести впровадження компетентнісного підходу в освітні програми, розширення можливостей академічної мобільності, розвиток електронних освітніх платформ, підвищення ролі самоосвіти та менторства в освітньому процесі. Певного поступу досягнуто і в питаннях академічної доброчесності, цифровізації документообігу,

створенні внутрішніх систем забезпечення якості освіти. Крім того, українські університети дедалі активніше долучаються до міжнародних наукових проєктів, зокрема в межах програм Erasmus+, Horizon Europe, що сприяє інтеграції у глобальний академічний простір.

Водночас наявні проблеми, які стримують модернізацію. Зокрема це нерівномірний розвиток матеріально-технічної бази, недостатня підготовленість викладачів до ефективного використання цифрових технологій, фрагментарність реформ, обмеженість фінансування, а також збереження бюрократичного тиску в управлінні освітнім процесом. У деяких випадках спостерігається формалізм у впровадженні інновацій, що не завжди супроводжується глибоким переосмисленням педагогічних стратегій. Важливою проблемою залишається й розрив між теоретичною підготовкою студентів та практичними запитамі сучасного ринку праці.

У контексті оцінки процесів оновлення освітніх програм особливої уваги заслуговує їхня орієнтація на формування гнучких, міждисциплінарних та надфахових компетентностей. Університети поступово переходять від знаннєвої парадигми до компетентнісної, прагнучи забезпечити здобувачам освіти не лише фахову підготовку, а й здатність до критичного мислення, командної роботи, комунікації, розв'язання складних задач у динамічному середовищі. Зокрема важливого значення набувають такі аспекти: індивідуалізація освітньої траєкторії, інтеграція теоретичних і практичних знань, залучення студентів до проєктної діяльності, практик та стажувань, зокрема в умовах дуального навчання.

У контексті актуальних освітніх трансформацій доцільно виокремити низку провідних практик, здатних суттєво вплинути на подальший поступ вищої освіти в Україні. Одним із таких підходів є впровадження масових

відкритих онлайн-курсів (МООС), що відкривають широкі можливості для здобуття якісної освіти незалежно від місця проживання чи матеріального становища здобувачів. Така форма навчання відповідає вимогам глобалізованого світу й слугує ефективним інструментом розвитку цифрового освітнього середовища, що може бути адаптоване до особливостей та потреб українських реалій.

Іншим важливим вектором освітніх змін є запровадження системи адаптивного навчання, що дає змогу здобувачам освіти самостійно обирати дисципліни та вибудовувати індивідуальні освітні маршрути. Такий підхід сприяє підвищенню гнучкості навчального процесу та створює умови для персоналізованого підходу до навчання, що краще узгоджується із викликами сучасності. У зв'язку з цим доцільним є розроблення та реалізація варіативних навчальних програм, що дозволяють ефективніше адаптуватися до динамічних змін у суспільстві.

Ще однією інноваційною тенденцією, що набирає популярності, є застосування елементів гейміфікації в освітньому процесі. Впровадження ігрових механік та цифрових ігор у навчання стимулює мотивацію здобувачів освіти, роблячи процес засвоєння знань захопливішим та інтерактивнішим. Такий формат сприяє активнішій участі студентів у навчанні, формуванню основних навичок та підвищенню загальної ефективності освітнього процесу. З огляду на стрімкий розвиток цифрових технологій гейміфікація має потенціал стати одним з основних засобів модернізації освіти [13, с. 34–35].

Не менш важливою тенденцією є посилення цифрової компоненти освітніх програм. Використання інтерактивних платформ, онлайн-курсів, штучного інтелекту, чат-ботів та віртуальних симуляцій дає змогу забезпечити доступ до знань широкому колу здобувачів, незалежно від їхнього

місцеперебування. Паралельно розвиваються сертифікаційні модулі, які дозволяють формувати індивідуальні навчальні маршрути в межах єдиної освітньої програми. Зазначені процеси створюють сприятливе підґрунтя для реалізації особистісного потенціалу здобувачів освіти. Водночас вони висувають нові вимоги до закладів вищої освіти, зокрема необхідність демонструвати гнучкість, відкритість до інновацій і здатність критично переосмислювати традиційні освітні підходи. У цьому контексті оновлення змісту освітніх програм виступає пріоритетним вектором розвитку вищої школи України. Її стратегічна мета полягає у формуванні якісно нового рівня підготовки майбутніх фахівців, спроможних ефективно функціонувати в умовах нестабільності, динамічного техногенного розвитку та зростання соціальних викликів.

Відповідно до статистичних даних, оприлюднених Державною службою статистики України, з 2010 року спостерігається стійка тенденція до зменшення кількості закладів вищої освіти в країні. На початок 2010/2011 навчального року їх було 813, а до 2019/2020 року кількість скоротилася до 619. Зменшення кількості закладів відбулося як у сегменті університетів, академій та інститутів (з 330 до 281 установи), так і серед коледжів, технікумів та училищ (відповідно, з 483 до 338). Частина з цих навчальних закладів була реорганізована, отримавши статус відокремлених структурних підрозділів університетів. Починаючи з 2020 року деякі з них набули статусу закладів фахової передвищої освіти, що спричинило незначне зростання загального числа освітніх установ – до 644 на початок 2020/2021 навчального року та до 630 на початок 2022/2023 року. Проте це зростання здебільшого було результатом тимчасового обліку закладів у обох групах під час зміни статусу.

Одночасно зменшувався контингент студентів через демографічну кризу. Якщо у 2010/2011 навчальному році в закладах вищої освіти навчалися 2 418 тис. осіб, то на початок 2019/2020 року – 1 440 тис. осіб. Більшість студентів здобували освіту в університетах, академіях та інститутах, де середня чисельність студентів на заклад знизилася на 28,1%.

Також важливо відзначити зміни у структурі вищої освіти в Україні, зокрема зростання частки приватних закладів вищої освіти, а також зміни в характері фінансування. У державних закладах середня чисельність студентів на початок 2022/2023 навчального року була меншою порівняно з 1990/1991 роком, але вищою за середній показник по всіх закладах вищої освіти. Порівняння з європейськими університетами також показує, що кількість студентів в українських закладах вищої освіти значно менша, і в Україні спостерігається тренд до укрупнення університетів [14, с. 116-117].

Задля кращого розуміння, як різні країни впроваджують модернізацію вищої освіти, важливо розглянути порівняння практик, які використовуються в міжнародному досвіді. Модернізація освіти в різних країнах відрізняється залежно від їхніх економічних, соціальних та культурних особливостей. Кожна країна використовує специфічні інновації, зокрема в галузі цифрових технологій, адаптивного навчання та міжнародної мобільності, щоб забезпечити конкурентоспроможність своїх університетів [13, с. 164-168]. Однак разом з перевагами модернізації виникають і нові виклики, як-от недостатній рівень підготовленості викладачів або нерівномірний доступ до нових технологій. Нижче наведена таблиця 1, що ілюструє основні підходи до модернізації вищої освіти в деяких країнах світу.

Показано, що Нідерланди активно впроваджують міждисциплінарне навчання та академічну мобільність, що дозволяє студентам отримувати

різноманітний досвід і підвищувати рівень кваліфікації. Водночас цей підхід має високі вимоги до професорсько-викладацького складу, що може бути складним для університетів з обмеженими ресурсами.

Таблиця 1

Порівняння підходів до модернізації вищої освіти в різних країнах

Країна	Основні підходи до модернізації	Основні інновації	Виклики та труднощі
Нідерланди	Створення інтегрованих освітніх кластерів	Міждисциплінарне навчання, академічна мобільність	Високі вимоги до викладачів
Фінляндія	Оновлення навчальних програм з акцентом на підприємництво	Гейміфікація, адаптивне навчання	Потрібна додаткова інфраструктура для цифрових рішень
Німеччина	Активне впровадження цифрових платформ в освіті	Онлайн-курси, штучний інтелект	Ризик нерівного доступу до нових технологій у віддалених регіонах
Канада	Підвищення інтеграції вищої освіти з ринком праці	Партнерства з підприємствами, практичні навчання	Проблеми з адаптацією інновацій в університетах з обмеженими ресурсами
Великобританія	Підвищення інтернаціоналізації освіти	Міжнародна мобільність, спільні наукові проекти	Зростання тиску на університети через фінансування

Джерело: власна розробка авторів

Фінляндія акцентує на гейміфікації та адаптивному навчанні, що дозволяє індивідуалізувати процес навчання, однак для цього необхідна сучасна інфраструктура, яка є недоступною для всіх закладів. Німеччина зосереджується на впровадженні цифрових платформ та онлайн-курсів, що дозволяє студентам навчатися у зручному форматі, але це може викликати

проблеми з нерівним доступом до інтернету в сільських або віддалених районах. У Канаді активно співпрацюють університети з підприємствами, що дає студентам практичний досвід, однак така інтеграція вимагає чіткої координації між освітою та бізнесом.

Стосовно переваг і недоліків міжнародного досвіду модернізації вищої освіти важливо враховувати як позитивні аспекти, так і виклики, з якими стикаються країни при впровадженні нових технологій і методів (табл. 2). Перевагою є значне підвищення якості навчання завдяки використанню інноваційних методів, як-от цифровізація, гейміфікація та адаптивне навчання. Це дозволяє університетам підвищити свою конкурентоспроможність на міжнародному рівні та створює можливості для розвитку нових освітніх траєкторій для здобувачів освіти. Однак ці переваги супроводжуються серйозними недоліками, зокрема високими витратами на впровадження нових технологій та необхідністю постійного оновлення інфраструктури. Крім того, впровадження нових методів часто пов'язане з проблемою підготовки викладачів до використання цих інструментів, що може негативно вплинути на ефективність навчального процесу.

Таблиця 2

Переваги та недоліки міжнародного досвіду модернізації вищої освіти

Переваги	Недоліки
Збільшення академічної мобільності та міжнародних партнерств	Можлива стандартизація, що знижує індивідуальність освіти
Покращення якості навчання завдяки використанню інноваційних методів	Високі витрати на впровадження нових технологій
Вища конкурентоспроможність університетів на світовому ринку	Недостатня підготовленість викладачів до використання нових методів

Розширення можливостей для здобувачів освіти (гнучкість освітніх траєкторій)	Дисбаланс між впровадженням інновацій і доступністю освіти в сільських районах
Залучення підприємств до освітнього процесу	Ризик втрати національних освітніх традицій

Джерело: власна розробка авторів

Аналізуючи таблицю, можна побачити, що переваги, які отримують країни від модернізації, охоплюють вищу конкурентоспроможність університетів на світовому ринку освіти, покращену академічну мобільність та інтернаціоналізацію. Проте ці переваги можуть бути ризиковані через стандартизацію, яка знижує індивідуальність освіти, а також через економічні труднощі, які можуть з'явитися через високі витрати на впровадження інновацій. Важливо зазначити, що нові методи викладання можуть призводити до розриву між університетами з різними фінансовими можливостями. Водночас потреба у постійній підготовці та перепідготовці викладачів може стати значним бар'єром для більшості навчальних закладів. Ризик втрати національних освітніх традицій є ще однією важливою проблемою, що виникає у результаті впровадження міжнародних практик, особливо коли йдеться про освіту в контексті специфіки національних систем і культурних особливостей.

У цілому оновлення системи вищої освіти є основним етапом у поступі сучасного суспільства, проте цей процес має враховувати національні особливості, наявні ресурси та актуальні потреби кожної окремої держави. Інтеграція інноваційних підходів у сферу освіти може виступати потужним чинником стимулювання економічного зростання та покращення якості життя населення. Водночас ефективна реалізація таких змін потребує цілісної

стратегії й тісної координації дій між органами державної влади, закладами освіти та представниками приватного сектора [14, с. 113–131].

Україна нині перебуває на етапі подолання серйозних викликів, пов'язаних із реформуванням системи вищої освіти. Її подальший розвиток потребує суттєвого перегляду організаційних засад освітнього процесу, активного впровадження цифрових і педагогічних інновацій, а також гармонізації освітніх стандартів відповідно до міжнародних вимог. Міжнародний досвід, зокрема з європейських країн, надає Україні низку важливих можливостей для вдосконалення національної системи освіти. Оскільки освітні процеси й технології, що швидко розвиваються у світі, значно змінюють характер підготовки фахівців, для України важливо не тільки реагувати на ці зміни, а й активно впроваджувати їх у свою практику.

Зокрема однією з провідних перспектив для розвитку є інтеграція закордонних освітніх технологій та методик, що спрямовані на формування критичного мислення, розвиток креативності та забезпечення адаптивності освітнього процесу. Це важливо для підготовки молодих спеціалістів, здатних адаптуватися до швидких змін на ринку праці. І хоча Україна має велику кількість проблем у цій сфері, як-от застаріле обладнання, відсутність постійного доступу до високошвидкісного інтернету в деяких регіонах та необхідність модернізації освітньої інфраструктури, міжнародний досвід показує, що ці проблеми можна подолати за допомогою правильно організованих ініціатив на рівні урядів, університетів та бізнесу.

Німеччина як країна з потужною дуальною освітньою системою, що забезпечує органічне поєднання теоретичної підготовки з набуттям практичних умінь, є прикладом розвитку для України. Така практика надає здобувачам освіти можливість не лише засвоїти фундаментальні академічні

знання, а й опанувати прикладні навички, що мають важливе значення для професійного становлення та успішної кар'єри після завершення навчання. В Україні ця модель може бути адаптована до потреб конкретних галузей: інженерія, інформаційні технології, медицина та аграрний сектор. Вона дозволяє створити тісніший зв'язок між університетами та роботодавцями, що забезпечує студентів необхідними практичними навичками та сприяє зниженню рівня безробіття серед випускників.

Ще одним важливим напрямком для модернізації вищої освіти є активна інтеграція цифрових технологій у навчальний процес. Багато європейських країн вже запровадили системи онлайн-освіти, що надає можливість студентам отримувати знання в будь-якому місці та у зручний час. В Україні цей процес тільки починає розвиватися, хоча існує ще багато перешкод, як-от нерівномірний доступ до інтернету на території всіх областей країни. Водночас цифровізація є основним фактором у створенні безперервної освіти та розвитку компетенцій у студентів, оскільки вона відкриває нові горизонти для інтерактивного та персоналізованого навчання. Важливо, що вона дозволяє не лише підвищити якість освіти, а й значно зменшити фінансові витрати на навчання для студентів.

Академічна мобільність є ще одним важливим аспектом для вдосконалення вищої освіти в Україні. Програми обміну студентами та викладачами сприяють розвитку не лише академічних, але й культурних компетенцій, що своєю чергою сприяє інтеграції українських університетів у міжнародний освітній простір. Українські студенти мають можливість пройти навчання в європейських та інших закордонних університетах, а також поділитися своїм досвідом з міжнародною спільнотою. Однак для успішної реалізації академічної мобільності необхідно враховувати не тільки фінансові

аспекти, але й забезпечити створення належних умов для міжнародного співробітництва в межах університетів, починаючи від наукових досліджень і закінчуючи участю у спільних проєктах з іноземними партнерами.

Водночас необхідно зазначити, що адаптація міжнародних стандартів та методів в освіті не є простим процесом. В Україні ще наявні значні перешкоди, як-от недостатня підготовленість викладачів до впровадження нових технологій, брак сучасних навчальних матеріалів і методик, а також низька мотивація до змін серед частини академічних працівників. Ефективне оновлення системи вищої освіти потребує комплексної та всебічної практики, що передбачає безперервний розвиток професійної майстерності педагогічних кадрів, створення та модернізацію освітніх програм відповідно до сучасних тенденцій ринку праці й освітніх запитів здобувачів, а також впровадження інноваційних технологій у навчальний процес. Це охоплює використання цифрових інструментів для створення інтерактивних навчальних матеріалів, забезпечення студентів доступом до сучасного обладнання та програмного забезпечення, а також заохочення викладачів до використання інновацій у своїй роботі. Крім того, важливим аспектом є фінансування реформ, оскільки без належної підтримки з боку держави чи приватних інвесторів втілення міжнародного досвіду в освіті може стати надто складним і дорогим.

Водночас для успішного розвитку вищої освіти України необхідно врахувати потребу в створенні інклюзивного освітнього середовища, яке забезпечить рівний доступ до навчання для всіх громадян, зокрема людей з обмеженими можливостями. В Україні вже відбуваються зміни в цій сфері, однак для досягнення значних результатів необхідно активніше впроваджувати міжнародні практики.

Один із новітніх підходів — концепція освітнього дизайну, що ґрунтується на аналізі освітніх даних. Така практика дає змогу гнучко адаптувати програми відповідно до ефективності кожного з компонентів освітнього процесу. Освітній дизайн охоплює не лише змістову частину навчання, а й технологічне забезпечення освітнього середовища, акцентуючи на безперервному моніторингу результатів навчання та своєчасному вдосконаленні освітнього курсу. Впровадження подібної моделі сприяє створенню більш продуктивних і новаторських освітніх стратегій, які відповідають запитам та викликам XXI століття.

Інноваційна діяльність педагогічних працівників є основним чинником забезпечення високої якості фахової підготовки в галузі педагогіки. Вона сприяє повноцінній реалізації актуальних освітніх програм, орієнтованих на задоволення суспільного запиту на якісну педагогічну освіту, що, своєю чергою, забезпечує формування необхідних професійних компетентностей, особистісний розвиток здобувачів освіти та загальний поступ системи педагогічної освіти.

Одним з основних критеріїв інноваційності є динамічний розвиток закладу загальної середньої або вищої освіти у порівнянні з усталеними освітніми традиціями та типовою практикою. Відтак інноваційні процеси в освітній сфері передбачають суттєві трансформації у таких напрямках:

1. Визначення цілей, змістового наповнення, методів, технологій, організаційних форм та механізмів управління освітнім процесом.
2. Характер педагогічної взаємодії та організації навчально-пізнавальної діяльності.
3. Механізми моніторингу та оцінювання результатів навчання.
4. Фінансове забезпечення функціонування закладів освіти.

5. Структура та якість навчально-методичних ресурсів.
6. Зміст і форми виховної роботи зі здобувачами освіти.
7. Побудові навчальних планів і програм.
8. Організації професійної діяльності як викладача, так і студента.

Повноцінна, системна освіта, здобута під час навчання, створює умови для самореалізації людини як особистості, надаючи їй соціально-професійну мобільність. Основним елементом особистісно орієнтованої освіти є безперервний розвиток студентів. Орієнтуючись на індивідуально-психологічні особливості, така освіта має бути гнучкою, надаючи студентам можливість вибору освітніх шляхів. Для задоволення актуальних соціальних вимог до системи вищої освіти, перш за все необхідна глибока та комплексна модернізація підготовки педагогічних кадрів. Основою для розробки та розв'язання проблем підготовки викладачів є теоретичні дослідження загальних закономірностей розвитку вищої педагогічної освіти та практика їхньої реалізації. Наразі активно триває науково-теоретична та експериментальна розробка та апробація різних моделей всебічного реформування вищої педагогічної школи, що охоплюють її організацію, структуру, зміст, принципи взаємодії з освітньою практикою та інноваційними процесами в освітніх установах. Професійна компетентність педагога розглядається як інтегральна характеристика, що визначає здатність вирішувати професійні завдання та проблеми, що виникають у реальних ситуаціях педагогічної діяльності, застосовуючи знання, професійний та життєвий досвід, а також ціннісні орієнтації [15, с. 106-107].

Висновки. Таким чином, процес модернізації вищої освіти в Україні шляхом інтеграції міжнародного досвіду є стратегічно важливим напрямом, що сприяє підвищенню якості освітніх послуг і формуванню

конкурентоспроможних фахівців, здатних відповідати викликам глобалізованого ринку праці. Водночас досягнення вагомих результатів у цій сфері потребує системного підходу, що охоплює розвиток сучасної освітньої інфраструктури, перегляд і актуалізацію змісту освітніх програм, професійне зростання науково-педагогічного складу, а також створення сприятливих умов для забезпечення академічної мобільності. Лише за умови реалізації комплексних змін можливо досягти сталого розвитку системи вищої освіти, орієнтованої на відповідність міжнародним стандартам та актуальним потребам суспільства.

Подальші дослідження повинні зосередитися на оцінці довгострокових результатів модернізації програм, вивченні впливу інноваційних методик навчання на якість підготовки фахівців, а також розробці рекомендацій для вдосконалення освітніх програм в умовах постійних змін в технологічному та соціальному середовищі.

Список використаних джерел

1. Балута Т. П. Дуальність освіти як фактор модернізації сучасного суспільства. *Перспективи*. 2021. № 1. С. 98–102. DOI: <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2021.1.14>.
2. Писарчук О. В. Цифровізація обліково-аналітичної компоненти підготовки фахівців: питання фінансування та якості. *Нові інформаційні технології управління бізнесом*: зб. тез VIII всеукр. наук.-практ. конф. Київ: Спілка автоматизаторів бізнесу, 2025. С. 249–253. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/35554/1/тез%2012.02.2025%20Писарчук%20Київ.pdf> (дата звернення: 14.02.25).

3. Власюк О. А., Дараган Т. П. Автономізація закладів вищої освіти – складова реформи вищої освіти. *Актуальні проблеми в системі освіти: загальноосвітній заклад середньої освіти – доуніверситетська підготовка – заклад вищої освіти*. 2021. Т. 1, № 1. С. 85–88. DOI: <https://doi.org/10.18372/2786-5487.1.15831>.
4. Горбатюк О., Гордійчук Я. Стратегії розвитку вищої професійної школи Королівства Бельгії у контексті дослідження проблем модернізації освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2024. № 37. С. 16–27. DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2024-37-16-27>.
5. Левкович В., Левицький О. Особливості інтернаціоналізації вищої освіти в Україні. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*. 2024. № 51. С. 58–65. DOI: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.19/51.7>.
6. Кірдан О., Кудла М. Прищеп С. Модернізація змісту освітніх програм підготовки майбутніх керівників закладів освіти. *Наука і техніка сьогодні*. 2022. С. 293-305. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-5\(5\)-293-305](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-5(5)-293-305).
7. Сяська І. О. Напрями модернізації вищої педагогічної освіти в Україні з орієнтацією на сталий розвиток. *Природнича освіта та наука*. 2024. № 4. С. 51–56. DOI: <https://doi.org/10.32782/NSER/2024-4.08>.
8. Онищенко Н. П. Основні шляхи модернізації практичної підготовки студентів у закладах вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. Т. 3, № 74. С. 55–60. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.74-3.10>.
9. Денічева О. І. Трансформація змісту освіти в процесі підготовки здобувачів вищої освіти в Україні. *Scientific and pedagogical internship: матеріали наук*.

- конф. (м. Вроцлав, 22 лист. – 31 груд. 2021 р.). Вроцлав. 2021. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/34237/1/Денічева.pdf> (дата звернення: 14.02.25).
10. Іванова І. Б., Похілько О. В. Модернізація вищої освіти в контексті інтеграції до світового освітнього простору: досвід України та країн Центральної Азії. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2021. Вип. 194. С. 121–125. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2021-1-194-121-125>.
11. Овчарук В. В., Максимчук Б. А., Ганчева К. М., Головченко О. І., Овчар І. М. Структурно-компонентний підхід до фізичного самовдосконалення студентської молоді. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. № 14. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14776424>.
12. Lazareva A., Sikora Y., Zadorina O., Rizak G., Kaminskyu V. Adapting curricula to the needs of the modern digital society in Ukraine. *Futurity Education*. 2024. Vol. 4, № 3. P. 236–252. DOI: <https://doi.org/10.57125/FED.2024.09.25.14>.
13. Кохан О. М., Магден О. Г., Михайлова Н. О. Сучасні методи та інноваційні технології викладання іноземної мови в закладах вищої освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2024. № 213. С. 164–168. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-213-164-168>.
14. Tadeush O. Implementation of entrepreneurship ideas in educational programs for the training of specialists: the European experience. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*. 2024. № 78(1). С. 113–131. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2024.1.9>.
15. Огієнко О. Трансформація та модернізація сучасної вищої освіти: виклики, тренди, прогнози. *Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін*. 2023.

<https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/12/%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf#page=34> (дата звернення: 14.02.25).

16. Бахрушин В. Є. Модернізація мережі закладів вищої освіти України: деякі євроінтеграційні аспекти. *Освітня аналітика України*. 2023. № 5(26). С. 112–125. DOI: <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2023-5-112-125>.
17. Lisova S. V. Pedagogical innovations as a tool for modernization of higher education: theoretical aspect. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2024. Вип. 2(117). С. 101–109. DOI: [https://doi.org/10.35433/pedagogy.2\(117\).2024.9](https://doi.org/10.35433/pedagogy.2(117).2024.9).